

HEMBYGDEN

Medlemsblad för
Upplands Väsby Hembygdsförening

Nr 4 December 2002
Årgång 31

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Ordföranden har ordet	3
Tre kyrkor, Tre Prästgårdar, Tre Klockaregårdar	5
Hedlunds historier	9
Samtal med Långtomtar´n	10
Trasmattan – vardagsvara och poesi	14
Odenslunda gård	16
Komplicerat förr och nu	18
Året runt i bilder	20
Med backspegeln i ladugården	24
Föreningsprogram	27
Vem gick uppför trappan till vinden på Gottorp?	28
Ärtigt	29
Almqvistaren	29
Boktips	30
Ny lag om föreningens medlemsregister	30
Jultävling	31
Hyr lokal med atmosfär!	34

För innehållet i artiklarna svarar respektive författare.

Ansvärig utgivare: Inga Engdahl • Layout: Tryckpunkten (e-post: tryck.en@telia.com).

Tryck: Wäsby Tryckeri. Tryckt med miljövänlig färg och miljövänligt papper i 550 ex.

Ordföranden har ordet

Efter en fantastisk varm och härlig sommar står vi nu inför höst och vinter och ett nytt år.

För att återknyta till den gångna våren, sommaren och den tidiga hösten i vårt hembygdsprogram skall jag nämna något om årets verksamhet.

JANUARI

Året började med en föreläsning i januari om kända radioröster del 2 med rubriken ”Så tokigt det kan bli” med Bertil Forsman som föreläsare. Detta var mycket uppskattat.

FEBRUARI

Den återkommande ”bokloppisen” hölls med många köpsugna bokmalar vilka besökte ladugårdens boklager. Detta resulterade i en god slant till föreningens kassa på 2.700 kr.

MARS

I början av mars hade vi den traditionella konstutställningen i ladugården med både gamla och nya utställare. Det som visades var arbeten gjorda i olja, akvarell, träslöjd, knivslöjd, vävning, krukmakeri, kardning och spinning, god sylt mm. Utställningen besöktes av många intresserade som även köpte konst och hantverk. De besökande bjöds också på musikalisk underhållning på dragspel och fiol. Årsmötet avhölls i slutet av mars med både utställning och underhållning.

APRIL

I april talade författaren Maja Hagerman om sin bok ”Spåren av kungens män”.

MAJ

Den 9 maj anordnades en kulturvandring till Runsa fornborg med Kjerstin Björkman som ciceron. Många hade tagit med sig både kaffekorg och glatt humör. Det efterfrågades fler vandringar av denna typ till intressanta platser inom kommunen. Kjerstin lovade att undersöka detta till nästa år.

Sommarcaféet startade i maj och pågick ända fram till 25 augusti med ett rekordstort besökarantal på över femhundra gäster. Från styrelsen ber vi att få tacka alla ”cafédamer” som ställt upp onsdagar och söndagar under hela perioden. Caféet har varit mycket uppskattat med den trivsamma miljön och den trevliga serveringspersonalen.

JUNI

Nationaldagsfirandet den 6 juni hade många deltagare och åhörare. Sommargudstjänsten den 30 juni blev likaså en stor succé med ca ett 80-tal besökare och medverkande från kyrkor inom Upplands Väsby såsom Pingstkyrkan, Missionskyrkan, Eds församling och Hammarby församling.

AUGUSTI

Hembygdsgårdens dag firades lördagen den 17 och söndagen den 18 augusti. Eftersom vi firade Upplands Väsby 50 år hade vi utökat programmet till två dagar. Programmet bestod av invigningen av den nya förstukvisten, auktion, tipspromenad, friluftskonst, loppis och folkdans. Dessa båda dagars program var mycket uppskattade.

SEPTEMBER

En lördag i september anordnades en studieresa till Fellingsbro hembygdsförening. Styrelsen fick en utförlig guidning på plats och visning av deras olika attraktioner med tips om förbättringar för vår hembygdsförening. Resan samordnades med egna bilar.

OKTOBER

Höstbokloppisen i ladugården lördagen den 26 oktober besöktes trots dåligt väder av stort antal köpsugna. Försäljningen inbringade drygt 3.000 kr.

En tisdagskväll i mitten av oktober hade styrelsen bokat Kjell Nilsson från länsförbundet för en utbildningskväll med tema "Hembygdströrelsens historia" och inblick i "Hur en styrelse bör arbeta i en hembygdsförening". Intressant och lärorikt.

Städdagen på hembygdsgården den 27 oktober samlade ett tiotal arbetsvilliga medlemmar för krafttag med lövräfsning och inomhusstädning. Efter utfört arbete bjöds det på kaffe och smörgås.

NOVEMBER

Den 10 november anordnas i ladugården en föreläsning om medeltida mat med provsmakning med rubriken: "Bord duka dig"

DECEMBER

Så till slut kommer vi till en planerad julmarknad för första gången på hembygdsgården söndagen den 8 december dit alla är varmt välkomna. Där kommer man att kunna köpa hemslöjd av olika slag samt julgranar, julbröd, lotterier och vi kommer att ha servering av julglögg.

Traditionellt den 28 december anordnas för medlemmar grötfesten med underhållning och gratislotteri i ladugården. Till sist önskar jag Er alla en riktigt God Jul och Ett Gott Nytt År med en förhoppning om ett bra hembygdsår 2003.

Rune Sahlström

Långt till hembygdsgården?

Ta buss 532, 535 eller 562 till Hagvägen!

Från Hugo Sabel har hembygdsföreningen fått följande sammanställning, som vi delar upp i flera avsnitt. Fortsättningen följer alltså i nästa nummer. Red.

Tre kyrkor, Tre Prästgårdar, Tre Klockaregårdar i Upplands Väsby kommun

Frestas förste protestantiske präst

Förste protestantiske prästen kyrkoherden i Fresta - Hammarby var Bo Olofsson, på latin Boethius Olai. Denna upplysning härrör från Mårten Aschaneus (församlingarnas kyrkoherde 1620-1641), vilken också omtalar att samme herr Bo själv var av den bondesläkt, som donerat Borby, på den tiden vanlig skattegård, till Fresta kyrka som prästgård.

Enligt besluten vid Västerås riksdag 1527 skulle bland annat till kyrkan givna skattegods kunna igenbördas av givaren eller hans arvingar. Detta tycks herr Bo ha gjort - men endast för att bruka det igenbördade som bytesobjekt. Han ”ätte (ägde) Borgby skattegård” i konung Gustavs tid, säger Aschaneus, men haver den ”bytt då med H. K. M:t konungen till prästegård och fick Vedlöfsta igen till skatt”. Med Vedlöfsta avses Vällsta i Ed.

Sin trovärdighet får denna uppgift inte minst genom Aschaneus’ uttryckliga hänvisning: ”Nota bene, se arvingarnas brev därom!” Detta har han alltså själv sett i Vällsta.

En sak till är att säga om prästen herr Bo. Man utpekade ännu på Aschaneus’ tid ”stolpeboden” som han hade byggt i Borby. Den beskrivs som ett gammalt stolphärbärge med tre färdiga lårar och lås (husesyn 1620).

Sju laga hus skulle finnas på en prästgård, det skulle socknen svara för. Socknehusen i Borby uppbbyggdes på nytt av prästen herr Lars Jönsson, som kom till Borby omkr. 1574, ”och socknen betalte honom därför”. Herr Lars hade förut ”varit skeppspräst i konung Eriks tid”.

Ett tjugotal år därefter kom elden lös i Borby, varvid kyrkoherden herr Jöns Andersson - mer officiellt eller lärt kallad Johannes Andreae Bothniensis - miste ”allt thet han ätte”. ”Halva gården brann då upp en påskehelg under tidegården”, omtalar Aschaneus. Året var förmodligen 1595, eftersom prästens nödläge genom det skedda föredrogs i domkapitlet den 4 februari 1596. ”Det som då i hast uppbbyggdes är nu synt öde nederfallet”, klagar Aschaneus.

Den prästgård från 1500-talet som Aschaneus flyttade in i 1620, bestod på gammalt vis av timrade hus sammanställda radvis i två fyrkanter: mangården fägården. Förmästa huset i den förra var självfallet kyrkoherdens eget boningshus, den sk. ”herrstuvan”, som förutom förstuga omfattade ett större rum med ”spis” och onämnt antal fönster samt ”en liten kammar därhos med fönster”. Övriga boningshus får man en föreställning om genom benämningarna: ”sängestuva”, ”liten sängestuva med spis”, ”bakarestuva med en liten sängkammar härhos” samt - som överbyggnad på ett portluder - ”en liten nattstuva och kammar”, vartill hörde ”en svale”.

Ur Göran Strömbecks arkiv

(Äldre Vasatiden 1523-1611)

KYRKAN I FRESTA

Vid sockenbildningen ca 1090-1100? fick socknen namn efter Fresta gård. På gårdens mark uppfördes en kyrka av trä. Några undersökningar har inte gjorts varken under den nuvarande kyrkan eller utanför densamma som kan bevisa kontinuitet.

Men det finns andra förhållanden som stöder tanken att platsen är densamma. Under missionstiden förekom att den kristna kyrkan uppfördes på en lokal hednisk offerplats som först ”renats” genom eld och kristna signerier. Att resa traktens första kristna tempel på det hedniska offerstället visade kristendomens totala seger.

Fanns det motiv till en hednisk offerplats vid Fresta gård? Låt oss granska ortnamnen i socknen.

Odenslunda gård (offerlund till Oden) är gården som gränsar till Fresta i väster.

Harby gård (Harg = gård med stenaltare) gränsar till Fresta i NO.

Torslunda gård (offerlund till Tor) gränsar till Harby i NO.

Fresta gård kan tolkas som fruktbarhetsguden Frös gård. Tolkningen är omdiskuterad. Ortnamnsarkivet i Uppsala säger följande: ”Sockennamnet skrivs 1291 Fraesta. Det är sammansatt av frae som betyder frodig, fruktbar, och stadir som vanligen tolkas som plats, ställe”. Men även gård, boplat, boställe anser forskare är möjliga tolkningar.

De ovan uppräknade tre ”teofora” namnkombinationerna på asalärans tre främsta gudar Oden, Tor och Frö plus Harby = Harg och det till Harby gränsande Gudby, har rymts inom den till ytan lilla socknen Fresta, pekar på en starkt rotad tro på asa-gudarna. Alla gårdarna har fornlämningar, och omtalas i medeltida handlingar.

Det senaste belägget på dyrkan av guden Frö i socknen, kom i dagen vid Sanda gård 1991-92.

Där undersöktes en förhistorisk gård som varit i bruk under tiden 700-1200 e. Kr. Bland de 40-tal husgrunder som undersöktes tolkas en närmast som rum för kult. De fynd som gjordes där var ett större antal miniatyrskäror. Dessa är kända som attribut för fruktbarhetens

gud Frö. Från den här platsen ser man Fresta kyrka ca 7-800 met. åt norr.

Var det för att med alla hjälpmedel trygga kristendomens framtid som första kyrkan, eventuellt, byggdes där guden Frös offerplats tidigare legat? Som socknens alla korsprydd runstenar placerades i väggarna till 1200-talets nybygge? Som det behövdes väljas fyra stycken skyddshelgon i Fresta kyrka (S:t Johannes, Petri, Pauli och Marie) enligt kyrkoherde Aschaneus 1620-41? frågar undertecknad.

Fullständig beskrivning av nuvarande kyrka och dess inventarier finns i verket —Sveriges kyrkor band V häfte 2. Vallentuna härad.

Häftet med information om kyrkan finns i kyrka och församlinggård.

PRÄSTGÅRDEN I FRESTA

Från missionstiden till början av 1400-talet fanns en präst i pastoratet Hammarby - Fresta. Han var bosatt i Hammarby. Han pendlade mellan de båda kyrkorna. Till hans hjälp fanns en klockare vid varje kyrka.

Det blev förändring i detta förhållande när skattbonden i Borby gård i Fresta i början av 1400-talet donerade sin gård som ny prästgård till pastoratet. (Kyrkoherde Aschaneus 1620-41 i Fresta har antecknat att ”den förste evangeliske kyrkoherden i Fresta Bo Olovsson (Boethius Olaiica 1528-35?) som var en sentida släkting till donatorn, av Gustav Vasa begärde att få igen släktgården. Kungen ordnade i stället ett byte med Vällsta i Ed som Olai var nöjd med. Borby (senare Borgby) är alltjämt, sedan 600 år, prästgård i Fresta.

Den tidens Borgby bestod av låga knuttimrade längor under torv eller halmtak i två sammanställda fyrkanter, Mangården och Fägården. Husen finns uppräknade och beskrivna i bevarade Husesynsakter från 1620,

1661 och 1719. ”Herrstugan” var 1661 11 3/4 alnar (ca 7 met.) lång. 1719 är den gamla ”Herrstugan” borttagen och prästen bor i en ny stuga bestående av sal och kammare. Stugan finns på SV sidan av tunet.

År 1773 igångsattes en nydaning av prästens bostad. Byggmästare var Jöran Elfstrand. Hans lön var 6 daler kopparmynt om dagen. Arbetsdagen började kl 5 på morgonen. Huset var 26 1/2 alnar långt och 13 alnar brett (ca 16 x 8 met.). Höjden över stenfoten var 15 stockvarv, och taket täckt med grästovr på näver. Byggnaden hade 2 skorstenar.

I början av 1830-talet behövde prästgården repareras men det tog lång tid att bestämma sej och anskaffa virke plus 4000 taktegel som skulle ersätta det gamla torvtaket. År 1837 var det klart att börja reparationsarbetet.

Då kom katastrofen.

Den 18 maj blåste det full storm över trakten. Då kom elden lös i arrendatorsbostaden och spred sig snabbt till sex andra byggnader. I kyrkstämman protokoll den 28 maj 1837 uppräknas sju brunna hus:

1. Drängstuga (arrendatorns bostad)
2. Stallbyggnad
3. Vagnshus
4. Hemlighus
5. Materialbod
6. Källarbod
7. Sätessbyggningen

Dessutom förstörde branden det virke som var avsett för den tidigare påbörjade reparationen. Ladugårdshuset och de viktigaste ekonomibyggnaderna låg inte i vindriktningen och var oskadade. De flesta av dem står kvar ännu.

Delar av kyrkans arkiv som även innehöll delar av Mårten Aschaneus samlade anteckningar blev lågornas rov.

Det tog sju år att ersätta de nerbrända byggnaderna. Den efter branden tillsatta Byggnadskommittens sluträkning godkändes av sockenstämman 1841.

Prästgårdens nya huvudbyggnad uppfördes på samma plats som den gamla. Den är av timmer senare panelats både ut och invändigt. Efter att under åren ha genomgått flera renoveringar, fungerar huset ännu som kyrkoherdens bostad.

Materialet till denna beskrivning är hämtad från Göran Strömbecks kåseri i Fresta, äldredagen 1977.

Göran Strömbecks fullständiga kåseri omfattar 15 maskinskrivna A4-sidor. Det förvaras - tillsammans med ytterligare några föredrag om Fresta - i en pärm i Församlingsgården vid kyrkan.

KLOCKAR GÅRDEN I FRESTA

Redan i den första kristna kyrkan behövde prästen en medhjälpare för att kunna genomföra de olika riter som föreskrevs i gudstjänstlivet. Därför är det i Upplandslagens Kyrkobalk ”Flock nr VI § 3” stadgat att det till prästens hjälp skall finnas en klockare. Om tillsättandet står följande: ”Nu kommer en man till kyrkan och beder om klockartjänst”; det är rätt att taga den som både präst och sockenmännen äro ense om. Äro de oeniga tager sockenmännen den de själva vilja”. Klockaren hade ansvaret för kyrkans skrud och annat inventarium. Uppstod skador blev han ersättningskyldig.

För att få hjälpa prästen med handhavandet av de heliga kärnen och klockorna måste han genomgå särskilda reningsriter (invigningsriter), de fick ej vidröras av andra människor än präst och klockare.

Klockarens uppgift var bl a med handklockan och korklockan sköta ringningar som ingick i själva mässan samt alla ringningarna under veckan från klockstapeln.

Fresta kyrka, vykort

När klockaren var i tjänst i kyrkan var han iförd en vit alba - tunika - med åtsittande ärmar. Han var skyldig att hålla sig med ombyte och alltid vara klädd i rena plagg. Klockaren skulle även vara läskunnig.

Under 1300-talet kom bestämmelsen att prästen skulle leva ogift. Det skapade problem för prästgårdens och hushållets skötsel. Det löstes på följande sätt. Klockaren - som var gift - fick bosätta sig vid prästgården och "basa" för drängarna där samtidigt som han skötte sin egen jord. Hans hustru skulle svara för prästgårdens tvätt, öltillverkning och bakning. Klockarfamiljen skulle även hjälpa med slakten, och klockaren skulle också svara för tillverkningen av oblater.

Utom uppräknade sysslor skulle han från klockstapeln ringa tre gånger till gudstjänst, böneringningar till alla tideböner om aftonen, och helgsmål till helgerna, dödsringningar vid dödsfall.

När skötte han sin egen jord?

När Gustav Vasa blivit kung i Sverige vidtog han radikala ändringar i det katolska kyrkolivet. Bl a upphävde han prästerskapets celibat och drog in katolska kyrkans jordegendomar till kronan (Västerås recess 1527). För klockargården i Fresta blev följderna närmast katastrofala. Visserligen lät kungen, tills vidare, klockaren bo kvar och odla sin jord som tidigare. Men år 1559 gör Gustav Vasa ett byte med skattbonden i Fresta by Erik Persson vilken även ägde 10 öresland jord i Viks by som kungen ville ha. Kungen ägde nämligen resten av det hemman som Erik Persson ägde 10 öresland i. Kungen ger Persson i byte klockarjorden i Fresta. Den jorden hade ursprungligen tillhört Fresta by och återgick nu dit.

Kungen var nöjd med sitt hemman i Vik.

Men klockaren i Fresta blev utan sin bostad och jorden vid kyrkan. Det tog 69 år innan kyrkoherde Mårten Aschaneus (1620-41) lyckades få ärkebiskopen Petri Kenicii att tvinga klockargården tillbaka till kyrkan. Det var 1628. Klockargården fungerade nu i 87 år.

Men, sedan 1708 hade Fresta gård ny ägare. En Räntmästare Wallrave som inte kunde finna sig i att klockaren bodde på gammal Frestamark utan tvingade honom därifrån 1715. Klockaren fick en tillfällig bostad i Gudby och bodde där tidvis - eller i Kyrkvreten eller också skötte han vattenkvarnen vid Fresta gård och fick därför bo i Kvarnstugan. Bisysslan som mjölnare pågick mellan åren 1750-1770. Under den tiden fick Fresta gård ny ägare som behöver kvarnstugan för andra ändamål.

Då gjorde sockenstämman en kraftanstängning och beslöt skaffa virke till en kombinerad klockar- och sockenstuga. Det blev den, vid vägkanten nära kyrkan ännu kvarstående klockarstuga, färdig 1775.

Att det inte gjorts i början av 1700-talet berodde dels på landets usla ekonomi efter alla krig, dels på att själva kyrkan och klockstapeln

- av brist på underhåll - var fallfärdiga. Kyrkan reparerades genom "sponsring" av släkten de Geer under andra hälften av 1770-talet. Kyrkan fick torn att hänga klockorna i, för att det gick ej att skaffa timmer till en ny klockstapel. Landskapet var nära på ett stort kalhygge.

Till klockarstugan hörde ingen jord utan klockaren fick arrendera 2 kappland av Fresta gård. Det ändrades vid laga skiftet 1838 då, från Fresta gård undantogs 2 kappland jord till klockarstugan.

Den torvtäckta stugan fick tegeltak 1833.

Den siste klockaren och läraren hette E. W. Avenarius. Han flyttade 1870 till den nya folkskolan Tomta i Fresta. Klockarstugan blev enbart småskola till 1894. Den har senare använts som bostad för kyrkväktare. Den föredömligt numera överlevde 1700-tals stugan används numera av församlingen för olika aktiviteter.

Lennart Hedlund, född och uppvuxen i Upplands Väsby, har lovat ge Hembygden några glimtar av sina barn- och ungdomsminnen. Här kommer den femte av

HEDLUNDS HISTORIER

När snön kom blev det helt andra lekar för oss ungar än när sommaren rådde. De flesta av familjerna ägde en spark och många av ungarna hade en kälke och mer behövdes inte för att vi skulle ha roligt.

För oss ungar i Optimuskvarten fanns ett utvalt ställe att åka på – det var vad vi kallade Branta Backen eller oftast förkortat till Brantan (dagens namn är Backgränd). Brantan är fortfarande belägen på samma ställe och är den backe, som från Optimusvägen leder uppför Backgränd. Vi drog där våra slädar, kälkar och sparkar uppför backen från dåvarande Konsumbutiken till backens slut vid ingenjör Torssanders grind (rättast är väl att säga vid backens början). Därifrån blev det full med nedför backen och man hoppades hela tiden att inte alltför många leveransbilar skulle dyka upp vid Konsumbutiken. Ibland var man hårsmånen ifrån bilarnas stötfångare. Brantan sandades bara sporadiskt och man plogade den än mindre.

Övriga vägar i Väsby plogades till en början av Optimuskusken Sahlberg, som på vintern

tog ut hästen och träplogen. Var Sahlberg på bra humör fick ungarna sitta på plogen, där det fanns plats och det var uppskattat. Senare övertogs plogningen av Kalle Johanssons åkeri,

som var uppe redan vid 4-tiden på morgnarna med sina bilar.

När julen närmade sig, pratades det aldrig om var eller när julgranen skulle köpas. Den gick alltid pappa ut i Vilundaskogen och tog och jag tror att det var ungefär likadant hos de flesta ”optimusarna”. Dekorationerna till granen och övrigt i hemmet var desamma år efter år.

Till julens traditioner hörde att mamma skulle in till stan och handla och en butik hon aldrig missade var Trikåhörnan, som låg i hörnet Klarabergsgatan-Norra Stationsgatan, där Åhléns ligger idag. En av anledningarna till att alltid den butiken skulle besökas var, att alla ungar som kom i sällskap med någon förälder, fick en ganska stor marsipangris inlagd i en julkartong och jag och min äldre bror såg till att hon aldrig hoppade över den butiken.

Samtal med Långtomtar´n

Långtomtar´n Karl Gunnar Eriksson född 1900 i Västra Tyd socken, var den siste bonden som drev jordbruk och bodde på Långtomten i Ed. Tillsammans med hustrun Astrid flyttade han in på Långtomten i slutet av mars 1954. De båda hade tidigare levt och verkat på en arrendegård i Vaksamma socken i Uppsalatrakten. En broder till Gunnar arrenderade vid den här tiden Lövsta gård, närmaste granngården till Långtomten. När arrendet på Långtomten blev ledigt, rådde Lövstabonden sin bror att ta detta, vilket denne även gjorde.

Efter att ha bott på Långtomten några år så kunde Gunnar och Astrid konstatera att de hade hamnat ur askan i elden. För det första var förutsättningarna för odling sämre på det nya stället och för det andra framgick det snart att bonden på Lövsta i tysthet hade räknat med att få Gunnar som hjälpreda på sin gård, något som denne ej hade tagit med i planerna för sin verksamhet på Långtomten.

Efter en tid flyttade Lövstabrodern till Väntholmen på Färingsö, medan Gunnar och hans hustru skulle komma att stanna på Långtomten under hela sin återstående jordbrukartid d v s till slutet av 1960-talet, då de på brukligt sätt höll offentlig auktion innan de flyttade till en lägenhet i tätorten.

Under 1960-talet kom jag att vid åtskilliga tillfällen samtala med ”Långtomtar´n”. Det var spontana samtal som uppkom när jag brukade passera Långtomten på väg till eller från skogsmarkerna vid Mälaren. ”Långtomtar´n” hade malm i stämman. Förutom att hans tal präglades av hög ljudvolym, hade det den typiska dialekt som talades av folket i södra Roslagen när 1900-talet var ungt.

Med åren hade han fått en ganska ansenlig kroppsvolym, vilket innebar att hans gamla ben fick allt svårare att bära den tunga kroppen. En viss ovighet och avtagande rörelseförmåga blev följden

Efter julen var det alltid lite dött fram till Trettondagen, då julfesterna i Folkets Hus följde. Först var det Metallarbetareförbundet, där man automatiskt närvarande genom pappa. Sedan någon vecka därefter kom Lantarbetareförbundet, som man också var med på genom någon kompis. Där var det alltid roligt med dans för både små och stora och för oss ungar återstod sedan det bästa: alla ungar fick varsin godispåse.

Innehållet i påsarna bestod oftast av 1 äpple, 1 julgranskaramell (sockerkaramell inlagd i färgad papper med en bild av en ängel på), 1 klubba och några 1-öreskola. Det var allt, men vilken glädje påsarna med innehåll gav oss. Ännu 70 år efter dessa julfester, ler jag när jag tänker på dem och det bevisar väl att arrangörerna använde rätt ord, när de kallade dessa tillställningar Fest. För oss var det fest!

för den gamle bonden. Hustrun var beträffande kroppskonstitutionen raka motsatsen till sin make. Hon var en liten och senig kvinna av jämtländsk härstamning med påtaglig kvickhet och spänst trots många års hårt slit som bondmora. Hennes lilla lågmälda varelse gav först ett nästan skyggt intryck, men sedan man väl blivit bekant med henne, visade hon sig vara en mycket vänlig och även meddelsam liten människa.

Vid ett tillfälle när jag, hamnat på yttertrappan till den lilla manbyggnaden tillsammans med "Långtomtar'n", så kom husets kvalitet på tal. "Du förstår de' här e' bara en brädkåk me' fyllningsväggar, å de' vete faen om de' finns någe sågspån eller kutterspån kvar i väggarna för den e' kall å dragig den här kåken. Spån' har nog sjunke ner me' årena så de' e' väl bara tomma skale'. En måron när vi vakna gumman å jag, så va'de' bara tre grader varmt i köke',

så de' e' ju tur att vi har järnspisen å gott om ve' i ve'bo'n, annars hade vi väl fryse' ihjäl för länge se'n," sa' "Långtomtar n".

I Långtomtens ladugård fanns uppskattningsvis 6-7 kor. En grann sommardag i månads-skiftet juli-augusti kom jag gående på vägen mot Långtomten. På dikesrenen mot gårdens östra gårde satt "Långtomtar'n" med benen hängande ner i diket. När han fick syn på mig, ropade han med hög röst: "De' va' bra att du kom förbi, gumman min har gått te' skogen å plocka' blåbär, å jag skulle vakta korna på den här ostängda biten. Jag satte me' här på dik'skanten å trodde dom skulle hålla sej kvar här på vall'n, men i hälsike heller. Som du själv ser så har dom gått över i havreå kern där nere, å här sitter jag å kan ta me' håle inte komma opp härifrån för å mota dän dom. Vill du hjälpa me opp på bena' så jag kan få opp dom tillbaks hit, innan dom har trampa' ner hela

Långtomtastugan
Foto: Lars Erik Jansson

såd'såkern?" Med förenade krafter fick vi Långtomtar'ns tunga kropp upp i lodrät ställning. Sedan han så småningom fått ordning på de stela lederna, lyckades vi med förenade ansträngningar mota tillbaka korna till den betesvall, som de skulle vara på. Innan vi skildes åt, sa "Långtomtar'n": 'Tänk att jag har blive' så stel i kroppen. Nu får jag väl hålla me' på bena tess gumman kommer tebak. De e' ju snart mjölkdags så de står väl inte på förrn's hon e' här.'

Den mjölk som producerades på Långtomten drogs för hand av Gunnar eller Astrid på en liten tvåhjulig kärra genom Övra Runby ner till Edsby Allé, där den stora flaskan av bleckplåt ställdes på mjölkpallen för avhämtning av mjölkbilen följande morgon. Vid ett tillfälle inträffade följande händelse enligt "Långtomtar'ns" egen återgivning:

"Jag tog kärran me' mjölkflaskan å drog i väg som vanligt. När jag hade komme' en bit opp i skogen mot Övra Runby så feck jag se en stor motorcykel som stog parkerad endes vägen, å oppe i skogen bara några meter från vägen stog en sån där skinnkutte å hängla å stog i me' en jänta mot en stor tall, å de' va' inga dåliga tag heller, må du tro. Hon hade skinntröja på se', hon me. Likadan som han hade. Jag vart ju alldeles förlägen när jag feck syn på dom där båda, där dom stog å höll på alldeles intill vägen. Men så skrek jag åt dom: ni kan väl för faen gå längre in i skogen utom synhåll för folk, när ni ska hålla på me' sånt där! Vet du va' jag feck för svar? Jo, jäntan hon glodde på me' över axeln på karl'n å så skrek hon åt me': E'ru avundsjuk för att du inte får va' me' här, gubbstrutt" - Jag vart så paff så jag sa' inget mer utan jag tog mjölk-kärran å geck därifrån. Pojkfan han sa' inte ett ord. Nog e' de' väl alle's för djåkligt att dom inte har vett att gå in i skogen när dom ska sta' me' sånt där, utan står så där mitt framför ögena på folk precis som på en värsta bioföreställning, ja nästan värre förrexten. Tänk om man skulle ha bure' sej åt på de' där vise' inför

folk när man va' ung, de' skulle allt ha sett ut de'."

Efter en stunds ytterligare morrande från "Långtomtar'n" om ungdomens tilltagsenhet och sedliga förfall, skildes vi åt, rörande överens i denna fråga.

Vid ett annat tillfälle när vi råkades, kom vårt samtal att handla om uppfödning och slakt av djur. Långtomtar'n berättade då följande:

"Tänk va' dom där nya föreningarna å organisationerna som många av bönderna har gått me' i, har börjat lägga sej i vad folk gör ute på gårdarna. Jag gick ju me' i Slakteriföreningen härom åre' å tänkte att de' alltid kunde va' bra på någe' vis. Så i fjol köpte jag ett par smågrisar genom dom, en åt gumman å mej, å en åt våra jänter å deras familjer å dela på te' jul. - När de' vart dags i höstas så slakta' vi grisarna här hemma å dela på fläske' som de' va' tänkt. - Så en dag här i våras så ringde de' på telefon, de va' en karl som sa' att han var från Slakteriföreningen. Han frågte när jag tänkte skicka mina grisar te' slakt hos dom. Grisarna, ja dom har vi ju snart äte' opp sa' jag. Har ni slaktat dom hemma på gården? frågte han. Ja visst, som vi brukar göra te' jul varje år, sa' jag. - Då du, börja' han å hålla ett sjujakla förmaningstal för mej. Han gorma å geck på om att jag hadde slakta' här hemma, å så sluta han me' å säja i lur'n: "Gör inte om det där en gång till Eriksson, för då kommer vi från föreningen att vidtaga stränga åtgärder enligt vara stadgar." Jag visste inte va' jag skulle svara 'n, för jag hade ju för faen inte hört någe' om att man var tvungen å slakta genom dom. Men ett säjer jag, de' e' ju oppänervända världen när bönderna inte ens ska kunna få slakta en gris te' jul. De' e' åt helskota rakt, man e' ju som en sån där livegen för tusan. Jag tror jag ska gå ur den där föreningen förrexten. Nog ska man väl kunna få tag på smågrisar nå'n annan stans te' nästa jul, slutade "Långtomtar'n" sin berättelse om vådan av att vara medlem i Slakteriföreningen.

En vårväll när jag som vanligt passerade gården, så satt "Långtomtar'n" på yttertrappan

och njöt av den ljumma, sköna luften, den nya späda grönskan och inte minst den vackra trastsången från de omgivande skogsbackarna. När han fick syn på mig, ropade han med sin grova röst: "Hörru, du kan väl komma hit å sätta dej här på trappen en stunn!" Då inget speciellt göromål väntade där hemma, så lydde jag uppmaningen och slog mig ned på trappsteget bredvid den gamle bonden. Vi resonerade om de göromål som var aktuella på gården under den innevarande årstiden, om hur tidigt han sått och hur väder och vind gestaltat sig under vårbruksveckorna.

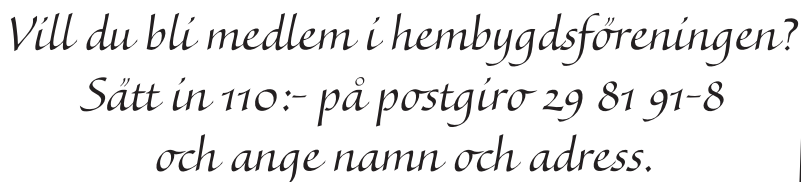
Fru Eriksson kom även hon ut ur stugan och satte sig jämte oss för att njuta av den vackra vårkvällen. Jag frågade hur hon bar sig åt för att få sina krukväxter så kraftiga och vackra där de stod och lyste av välförmåga i stugans fönster. Hon påstod att en grundorsak till växternas fina kondition och växtkraft var att hon alltid tog sin blomjord under enebuskarna i de kringliggande markerna. "Å så blandar jag den med lite dynga från hönsgården. Då brukar de' bli färt på blommorna," sa' hon.

På vägen från Björnmyren kom plötsligt ett par män springande. De var iförda färggranna träningsoveraller. När de kom närmare, såg vi att de var svettiga och andfädda och att deras anleten såg rätt medtagna ut efter språng-

marschen i terrängen. När de båda motionslöparna hade passerat oss där vi satt, så pekade "Långtomtar'n" efter dem och gjorde följande kommentar: "De e' ju för jäkligt att dom ska behöva hålla på å springa sej trötta. Har dom inget annat å göra än å skena ikring på de där vise' efter vägarna å i backarna." Jag blev honom svaret skyldig och tänkte tyst: så talar en bonde av gamla stammen som genom hela sitt liv gått bakom plog och harv och offrat sina kroppskrafter genom att bruka sin jord i sitt anletes svett för att årligt tjäna sitt uppehälle.

När familjen Eriksson i slutet av 1960-talet stod inför uppbrott från Långtomten, så anordnade man offentlig auktion på gårdens djur och redskap. Jag var tyvärr förhindrad att närvara under hela auktionen. Jag hann dock fram till gården sent på eftermiddagen, när det ännu återstod några få utrop. Jag ropade in "Långtomtar'ns" välskötta lie som han bl a använt att "slå i kring" med, d v s han slog dikesrenarna rena från långt gräs och småsly. Varje gång jag nyttjar lien, påminner den mig om vännen Gunnar i Långtomten, den allvarligt menande gamle bonden som dessutom hade lätt till skratt och glada glimtar i ögonvråna.

Lars Erik Jansson

*Vill du bli medlem i hembygdsföreningen?
Sätt in 110:- på postgiro 29 81 91-8
och ange namn och adress.*

Trasmattan – vardagsvara och poesi

Trasmattans historia är ganska okänd. De tidigaste uppgifterna om trasvävning kommer från en bouppteckning, gjord i svensk-bybygderna i Finland i slutet av 1790-talet. De första trasvävarna, gjorda av linnetrasor, användes som underbredor, d.v.s. som underlakan på den stickiga halmen i sängen. Underbredan var en utprovad och funktionell del av bädden. Den skyddade mot underlaget, låg still och höll ihop det. Halmen var inte alltid instoppad i en madrass. Ibland var det t.o.m. ris man låg på.

Först i mitten av 1800-talet, när bostäderna fick flera rum, började man utsmycka rummen inför helgerna. Trasväven hamnade på golvet, nu som dekorativ och värmande golvtäckare. Ibland syddes trasmattelängderna ihop till finrumsmattor.

Trasmattor är ett exempel på återbruk av material, ett fenomen som i vår tid lyfts fram som resurssnålt och miljövänligt. I äldre tider var det inte omtanke om miljön, som styrde återbruket utan sparsamhet med det egna arbetet och ekonomin. Återanvändning av textilier förekom i många olika sammanhang och i alla samhällsskikt.

Idag är remsor av tyg, ”trasor”, det vanligaste och nästan enda inslaget i trasmattor. Ursprungligen var trasväv ett sätt att ta vara på resurser, som kanske inte kunde brukas på annat sätt och då tog man till mycket annat än bara tygbitar. I äldre mattor förekommer upprepat, grovt ullgarn, linblånor och grovt lingarn, sönder-

klippta säckar och mycket annat, som inslag tillsammans med tygtrasor. Även bitar av gamla fisknät kunde varvas med tygtrasor i väven.

Inte ens i herrgårdsmiljö hade man mattorna året runt. I Årstafruns (Märta Helena Reenstierna 1753-1841) dagbok finns noteringar om när mattorna lades på under hösten och när de togs bort på våren. 1808 lade man mattor på salsgolvet först den 20 december.

Rosengång med inslag av vågor och sicksack var populärt under 1950- och 60-talen. Idag är det gärna mer omväxlande bred- och smalrandigt som gäller, gärna i starka färger.

*Min trasmattelängd är på minnen rik
svart sorgebård, skir romantik.
Vardagsrandiga minnen i grått
trängs mellan skärt och blått.*

*- Du prickiga där, jag minns dig så väl,
nystärkt och fin, en ljum sommarkväll. –*

*- Kan glömska på minnena råda? –
Han, som trohet så lättsinnigt svor,
gav komplimang till oss båda.*

*Säkert har han för länge sen glömt
löftet han svor, försäkrade ömt
flickan i blåprickig kjol,*

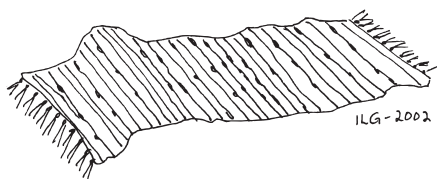
en bitterljuv kväll när göken gol.

*- Eller har han i minnets herbarium
gömt mig, bland ungdomens samlade
rosor? – Som jag mitt prickiga minne
gömt,*

intill bården av skära trosor.

*Förgätmigejens färger bär
urblekta blåbyxränder,
minner om strävsam idoghet,
och valkiga arbetshänder.*

*Min trasmattelängd, en brokig pastisch
fattigmans Hamadan,
doftar såpa och sommarvind,
speglar en tid som försvann.*

Faktauppgifterna är från tidningen Hemslöjden, art. av Christina Aasa och Cecilia B Dackenberg samt Fataburen 2002, art. av Ingrid Franov.

Dikten "Trasmattan" är tagen ur "För ro skull" av Sara Rhöse.

Inga Lisa Gustafsson

Fortsättning från sidan 19

- **Komplicerat förr och nu**

Korfspadet, som är kvar efter kokningen, kan användas till kokning av grönsaker, och flottet, som simmar ovanpå, skummas och förvaras. Sådan korf, som ej kokas och ej rökes, nedsaltas och kokas först vid behov.

Även efter slaktdagarna har husmodern åtskilliga plikter att uppfylla, hvilka ej får försummas. Hon måste nämligen sortera korfvarna och notera deras antal. De, som skola förtäras färska, måste upphängas på en torr, luftig, frostfri plats. De, som skola förvaras länge, måste antingen saltas eller rökas och därefter hängas i luften.

Allt flott som blifvit öfver, måste skiras tillsammans och användas, innan man börjar med de fyllda isterburkarna, hvilka, så snart istret svalnat, böra öfverbindas med papper. Man bör med en nål göra fina hål i detta papper.

Allt, som håller sig längre, såsom större saltade köttstycken, pressylta, rökta blod- och tungkorfvar samt medwurst, måste förvaras tills sådana delar av svinet, hvilka hålla sig kortare tid, blifvet förbrukade.

Efter slaktdagarna bör husmodern skyndsamt utplåna alla spår däraf i huset och på redskapen. Alla kärll måste kokas ur med hett vatten samt omsorgsfullt skuras.

Kunskaper liknande ovanstående har väl de flesta av oss tappat bort eller aldrig haft, eftersom vi inte haft någon användning för dem. I en annan samhällsordning skulle vi naturligtvis stå oss slätt. Men visst är det mindre komplicerat att gå till Konsum och köpa en julkorv i plastskinn, där seden att inte krydda för mycket i alla fall tycks fortleva. Men i brist på särskild korvstoppningsmaskin och krokskinn, får man hålla till godo.

Inga Lisa Gustafsson

Odenslunda gård

Odenslunda gård ligger på en kulle vid Vallentunavägen, strax innan avfarten till Fresta.

Platsen har varit bebodd sedan vikingatiden och namnet berättar att här legat en offerplats för guden Oden.

Från början var Odenslunda en liten by, som bestod av två gårdar, men i mitten av 1500-talet slogs de ihop till en stor gård.

Under nästan två sekel, fram till 1693, ägdes och beboddes gården av länsmanssläkten Eriksson.

År 1693 övertog Samuel Ehrenstedt Odenslunda. Ehrenstedt var hovman till Ulrika Eleonora, Karl XI:s fru.

Han bebyggde gården ståndsmässigt, med timrad huvudbyggnad och tillhörande flyglar, allt i tidens enkla, karolinska stil.

År 1730 övergick gården i släkten Gyllenborgs ägo.

De kom att äga marken i nästan hela den nordöstra delen av den nuvarande kommunen, men sedan Fredric Gyllenborg dött och dödsboet gjort konkurs år 1770, inköptes gården av sterbhuskamreren E A Darelius.

Några år senare brann huvudbyggnaden och den södra flygeln ned.

Darelius lät samma år bygga en ny huvudbyggnad. Den norra flygeln klarade sig helt ifrån branden och står än idag kvar efter mer än 300 år.

Den nya huvudbyggnaden byggdes efter en typritning för officersboställen från 1730-talet och är sannolikt inte helt olik det gamla huset, med säteritak med två takfall och en låg mellandel, vilket var typiskt för stormaktstidens hus under 1600-talet och början av 1700-talet.

Huset, som är timrat med stående locklistpanel, var från början målat ljus gult, men har på senare tid målats vitt.

Foto: Upplands Väsby kommun, arkivet

Foto: Upplands Väsby kommun, arkivet

Vid 1800-talets mitt byggdes huset till med en utbyggnad från dess norra gavel. I den inrymdes köket, vilket tidigare, som på de flesta andra gårdar, varit inrymt i en av gårdens flyglar, för brandriskens skull.

Någon gång runt 1800-talets mitt, kanske i samband med uppförandet av utbyggnaden, moderniserades huset genom att fönstren förstörades och salens enkeldörrar byttes ut mot högre pardörrar.

Huset är byggt med en så kallad sexdelad plan, vilket blev vanligt på mindre herrgårdar från början av 1700-talet och framåt.

Den sexdelade planen bygger på en centralt placerad sal, vilken är husets största rum. På sidorna om salen ansluter förmak och kammare, som tillsammans med en centralt placerad förstuga bildar sammanlagt sex rum.

Planlösningen användes redan på 1500-talet, av den italienske arkitekten Andrea Palladio och introducerades i svenska slottsbyggen under slutet av 1600-talet av slottsarkitekten Nicodemus Tessin d.y., efter dennes studieresor till Italien och Frankrike.

Odenslunda är ett bra exempel på hur den karolinska, barocka byggnadstraditionen levde kvar i exteriören på mindre herrgårdsbyggnader på landsbygden, långt in på rokoko och gustaviansk tid.

Gården är bara en av de många, välbevarade herrgårdsanläggningar vi har i Upplands Väsby.

Mikael Gustafsson

Källor:

”Det svenska rummet” - Sjöberg, Lars & Sjöberg, Ursula.

”En bok om Upplands Väsby” - Nordström, Alf & Curman, Johan.

”Skrifter om Väsby 3 - Bore ser med frostig nuna uti vattnet okänd runa...” - Sabel, Hugo.

Gods & Gårdar Nr. 6/2000 - Fahlberg, Harriet.

Komplicerat förr och nu

Vår moderna värld är komplicerad rent tekniskt och mycket sårbar. Trots allt verkar den mindre komplicerad än för hundra, hundrafemtio år sedan. Då var svensk vardag sprängfylld av arbetsmoment och kunskaper. Varje dräng var förfaren i en rad hantverk. Utöver allt som hör till jordbruket skulle han kunna timra, snickra, slå en gårdsgård, mura en skorsten, sköta hästar och mycket annat.

Pigors och husmödrars kunskaper, sysslor och plikter var också legio. Julen närmar sig och det kan inte skada att titta lite närmare på hur svinslakt och korvberedning lämpligen skulle gå till enligt "Praktisk kokbok för hemmet", utgiven 1910:

- Slaktning och andra förberedelser

Vi skola här nämna några ord om svinslakten såsom den i hemmen vanligast förekommande. Senhösten och vintern lämpa sig bäst för slakt, ehuru kylan ej får vara alltför stark, emedan inälfvornas rengöring däraf försvåras, och de färska korfvarna lätt frysa och sedan blifva mindre hållbara.

Det är viktigt att svinet under gödningstiden äfven erhåller säd, emedan fläsket eljest ej blir riktigt fast. Kvällen före slaktningen bör djuret ej få annat än en tunn soppa. Före slakten bör husmodern hafva alla nödvändiga kärl i beredskap samt köpa de erforderliga kryddorna, såsom salt, peppar, kryddpeppar, timjan, mejram, kummin etc.

Till de nödvändiga redskapen höra: en träbunke till urvattningen af inälfvorna, åtskilliga flaskor och kärl till blodet och andra delar af svinet. Vidare några tunnor eller fat till nedsaltningen af köttet och korfvarna., ett stort tråg till inälfvorna och det kokta köttet, smärre tråg eller bunkar och stenburkar för hackadt kött och flott samt för soppan. Dessutom behövs en hackkubb eller ett hackbräde samt flera skärbräden, mortel, siktar, skumslef, hackknifvar m.m. Alla kärl

och redskap måste vara fullkomligt rena, och träkärl täta.

På slaktdagen bör man stiga upp tidigt och därför ställa allt i ordning dagen förut. Under själfva slakten måste det finnas tillräckligt med hett vatten, och alla tillbehör måste vara till hands, så att intet behövs sökas.

Blodet måste genast vispas och ställas på en sval plats, men så att det icke fryser. Tarmarna skola omsorgsfullt rengöras och urvattnas samt för ögonblicket förvaras i ofta ombytt friskt vatten. Lunga, lefver, talg etc. måste också läggas i vatten, hvilket på kvällen ännu en gång ombytes, om dessa delar skola stå kvar till andra dagen.

Man bör ej försumma att genast efter slaktningen, innan svinet användes, låta mikroskopiskt undersöka detsamma af sakkunnig person för att utrona, om det möjligen har trikiner eller dynt. Trikinundersökningen blir ännu viktigare, om det finnes råttor i svinstian, eller om svinet har tillfälle att i det fria gräfva efter mullvadar och daggmaskar.

Vid sönderhuggning bör skinkorna ej huggas för korta. Till skinkor kan man använda ej blott låren utan äfven bogarna. Allt kött, som ej skall förtäras färskt eller användas till korf, måste nedsaltas.

Istret blir betydligt smakligare, om det före skirningen nedskäres i handstora bitar och får vattna ur en half dag i två gånger ombytt vatten och först sedan skäres i små tärningar samt skiras tillsammans med litet salt, en half kopp vatten och en lök eller några kryddnejlikor. Istret måste i början koka hårdt, tills vattnet bortdunstat, men sedan koka långsamt vid sakta eld och så länge, tills tärningarna blivit alldeles klara, men ej gula. Det skira, klara flottet (istret) hälls sedan genom en fin sikt i förut uppvärmda burkar. Tärningarna böra vid istrets silning ej pressas och kunna, om det fint hackas, användas varma, till simplare korfvar.

Plockistret (istret som sitter på tarmarna) kan göras mer smakligt, om det hastigt upphettas i mycket vatten till nära kokpunkten och därefter behandlas på samma sätt som njuristret.

Medan istret skiras, måste äfven det till pressylta bestämda köttet kokas färdigt. Vidare måste husmodern rikta sin uppmärksamhet på den riktiga beredningen av medwurst. Köttet, som är afsett härtill, måste rensas från senor, skäras i stora tärningar och hackas, likaså späcket, hvaraf man brukar beräkna 1 del på 3 delar magert kött. Korfvarna lägges 5 å 6 dagar i saltlake, upphängas till torkning på ett luftigt ställe och kunna rökas 2 å 3 timmar. Man kan också ingnida dem med salpeter och röka dem genast.

Lefvern, som skall användas till korfberedning, stötes vanligen rå eller kokt till en gröt, pressas genom durkslag och ställes undan på en sval plats, tills den skall begagnas. Lunga, hjärta etc., som skola kokas tillsammans med kött och användas till korf, böra tagas ur vattnet en tid förut, så att de kunna afrinna ordentligt.

Korfmassans riktiga kryddning är mycket viktig; man bör i synnerhet akta sig att krydda för mycket. I och för korfberedningen måste man hafva i ordning en tillräcklig mängd finskurna, råa späcktärningar, som omedelbart före inblandningen i korfmassan under jämn omrörning upphettas så länge, tills de förändra färgen.

Korfvarnas stoppning måste ske försiktigt och omsorgsfullt. Man brukar därtill ha en särskild korfstoppningsmaskin, hvarmed man stoppar mycket fortare och snyggare än om man stoppar för hand. Till köttkorf tar man krokskinn, som ej för stoppas hårt, emedan köttfärsen sväller mycket, när den kokas. Medwurstens däremot måste stoppas hårt och därtill användes endast rakskinn. Hvarken köttkorf eller medwurst bör saltas för mycket, emedan de sedan läggas i salt eller saltlake.

Själftva korfkokningen sker på andra dagen, vid en större slakt till och med först på den tredje. För att ingen tid skall förloras, kan man undan för undan koka korfvarna, allteftersom de blifva färdiga. De kokas i det kvarblifna köttspadet. Kokningen fordrar stor påpasslighet, emedan korfvarna eljest lätt koka sönder, vanligtvis naggar man korfven före kokning försiktigt med en gaffel.

Om korfvarna stoppas för hårdt eller bindas illa, koka de sönder. Det är bäst att för hvarje gång ej koka flere korfvar än som just kunna ligga bredvid hvarandra i kitteln, emedan de underst liggande eljest lätt spricka. Vid nedläggandet bör man taga korfven i båda ändarna, så att massan jämnt fördelas i skinnet. Kitteln får ej tillslutas, och hettan bör ej vara alltför stark.

De kokade korfvarna få ej lämnas utan uppsikt, och så snart de stiga upp mot ytan, måste man genast långsamt stryka öfver dem med afvigsidan af en stor träslef för att så mycket som möjligt hålla dem under vatten, emedan de eljest lätt spricka. Korfvarne måste koka olika länge allt efter deras tjocklek och arten af deras innehåll.

Köttkorfvar (så ock gryn- och risgrynskorfvar) kunna tagas upp ungefär 5 minuter efter det de stigit upp till ytan. Tjockare korfvar, i synnerhet blod- och lefverkorf, behöva i allmänhet ½ timme, ty om de ej äro riktigt kokta, hålla de sig icke och smaka illa. Hvarje korf, som är färdig, måste upptagas med en slef, sköljas i kallt vatten och därefter läggas till afsvälning på ett bord, som betäckes med halm. Blod- och lefverkorf måste omedelbart efter kokningen läggas 1½ å 2 min. i kallt vatten, emedan de därpå bli vackrare.

Fortsättning på sidan 16

Året runt i bilder

Foto: Inga Lisa Gustafsson där inte annat anges

Januari

Hembygdsgården i snö

Februari

Agatha Christie-utställningen vid bokloppis

Mars

Vivi Wallin med tredjeklassare från Smedsgårdsskolan

Mars

Inga Engdahl, ansvarig utgivare, 80 år.
Grattis Inga!

Birgitta Zamore besöker hembygdsgården

Cafévårdinorna lägger vårschema. Fr. v. Nora Lundberg, Vivi Wallin, Gunborg Lejon, Birgitta Baumann, Birgitta Nevdahl, Gunilla Ahlberg, Barbro Lindberg-Fredriksson.

Inga Lisa Gustafsson med seniorklubben Terassen, Foto: Birgitta Baumann

Cafe Q har picknick i trädgården.

Serviceförvaltningens vårfest

Juni

Den nya förstukvisten kommer på plats

Juni

Friluftsgudstjänst.

Juli

Höhässjan är klar. Rune Sahlström, Alf Björkman, Ulf Gustafsson och Arnold Härmark pustar ut.

Juli

Jättenattljuset är högre än cafévärdinnan Birgitta Baumann

Augusti

Folkdanslaget Kütka dansar vid hembydsgårdens dagar.

Augusti

Föreningsdag på Vilundavallen. Rune Sahlström, Kerstin Kéry och Klas Lundqvist håller ställningarna

September

Start för hembygdscirkeln "Väsby förr och nu". Cirkelledare Lennart Hedlund med Ynge Ganesäter och Irma Kumpulainen.

Oktober

Viktoria Baumann och Nora Lundberg sorterar böcker till till bokloppis.

Oktober

Städdag. Gunilla Ahlberg iförd dammsugare ger direktiv åt Rune Sahlström och Arnold Härmark.

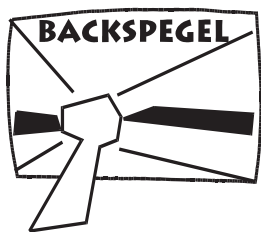
November

Redaktionskommittén samlas. Fr. v. Carin Törner, Inga Engdahl, Inga Lisa Gustafsson. Foto: Rolf Engdahl

December

Julpyntat i hembygdsgården

Med backspegeln i ladugården

Caféresumé

Cafésäsongen började i år den 15 maj och fick en flygande start med besök av brf Terrassens seniorklubb, som tidigare gått hembygdskurs och nu ville återkomma.

Sällskapet "Di Gamble" (trotjänare i kommunal tjänst) gästade caféet både i juni och augusti och syntes trivas i vårdträdets skugga. Trivdes gjorde nog också den grupp från Hedvigs-gården, som kunde dricka kaffe i salen och känna sig hemma i den litet ålderdomliga miljön.

I början av juli hade vi besök av Sonja Bergman och Tullemor Tinghammar från Sollentuna Hembygdsförening. De har hand om café och visning av Hersby och ville höra hur vi klarade av att ha öppet två dagar i veckan (Hersby har öppet första söndagen i varje månad).

Från kökssoffan läste Inga Engdahl dikter av Elis Malmström den 17 juli. Inga och Kjerstin Björkman var flitiga cafébesökare. De jobbade varje onsdag med sin utställning "Den gamla

dansbanan", som sedan visades vid hembygdsgårdens dagar 17-18 augusti.

I slutet av maj började man riva yttertrappan och förbereda den nya förstukvisten, vilket i någon mån störde caféverksamheten och visningarna av hembygdsgården för skolbarn.

Hur många koppar kaffe, som har druckits denna sommar vet vi inte, men vi har hållit räkning på bullarna och kan konstatera att det gått åt 280 st. 533 personer har gästat oss under sommaren och vi har haft besökare både från Australien och Thailand. Det är vi glada för, men allra gladast är vi över våra stamgäster, som troget fikar både onsdag och söndag.

Att ha expeditionstid under cafétid har slagit väl ut och vi har svarat på diverse frågor och tagit emot böcker och lopsaker. Mini-loppisen har gått bra.

Den nya förstukvisten är på plats och till nästa säsong hoppas vi på flera småbord och andra förbättringar. Vi tänker inte börja med caffè latte, espresso eller frappé utan fortsätter i samma enkla stil som förut. Priserna kommer att vara fortsatt rimliga. Vi har inte glass, läsk eller godis, men bjuder på en polkagris, om du vill ha.

Välkommen på en kopp kaffe!

Inga Lisa Gustafsson

"Di Gamble", Foto: Lennart Stockman

**Har du böcker eller
loppmarknadssaker att
skänka?
Kontakta Nora Lundberg,
tel. 590 335 49**

Hembygdsgårdens dagar

17 och 18 augusti firades hembygdsgårdens dagar, två till antalet i år med anledning av Upplands Väsby 50-årsjubileum.

Med anknytning till jubileet hade Inga Engdahl och Kjerstin Björkman en utställning i ladugården på temat "Den gamla dansbanan", som i ord och toner samt med föremål från den aktuella tidsepoken beskrev Väsby dansliv några årtionden tillbaka, främst vid "Bonn-lunda".

Vinnarna i friluftskonst annonseras
Foto: Inga Lisa Gustafsson

Årets tipspromenad hade också frågor med anknytning till de gångna femtio åren sedan kommunen bildades.

Den första hembygdsgårdsdagen inleddes med att Anders Anagrius, ordförande i kultur- och fritidsnämnden, förklarade den nybyggda förstukvisten invigd. Därefter följde gårdsauktion. Ulf Gustafsson svingade klubban med stor fermitet och det mesta såldes för en billig penning. Solen gassade. Hantverkarna Margreth Berg och Lennart Stockman pustade vid visthusbodens vägg och så mycket svalare var det inte heller hos Anneli Runesson i kruk-makeriet.

Nyckelharppspelarna från Kvarnskolan i Järfälla stod för den musikaliska underhållningen även i år.

Andra dagen gick sommarloppmarknaden av stapeln och samlade som vanligt en köptrogen publik. Folkdanslaget Kitka, Väsby's eget finska danslag, dansade i sina färgrika dräkter på tunet och rönte stor uppskattning från åskådarna.

Viola Syring höll i programpunkten "Friluftskonst". Deltagarna målade varsin tavla med motiv från hembygdsgårdens omgivningar. Tavlorna jurybedömdes och Carina Stoor erövrade ett välförtjänt förstapris. Samtliga konstnärer belönades med en Twistpåse.

55 personer testade sina kunskaper i Väsby historia genom att gå den lilla tipspromenaden. Vinnare dag ett: 1) Alf Björkman, 2) Ulf Gustafsson, 3) Rolf Engdahl. Vinnare dag två:

1) K-G Eriksson, 2) Göta Larsson, 3) Kjell-Åke Jacobsson.

Intäkterna från hembygdsgårdens dagar uppgick till c:a 6.500:-.

Inga Lisa Gustafsson

Hembygdscirkel

Under hösten 2002 har en studiecirkel, kallad "Väsby förr och nu", pågått i ladugården. Cirkelledare har Lennart Hedlund varit. Så mycket "nu" har cirkeln kanske inte handlat om, men desto mera om "förr", vilket är ganska naturligt.

Lennart har berättat om hur Väsby sett ut i hans barndom och ungdom och om original, som funnits här på trakten. De flesta av cirkeldeltagarna har förstås känt till Ärtan, Cykel-Josef, Knutte Palm och den nitiske polismannen Axel Reivert och kunnat bidra med egna historier. Yngve Wahlerud har berättat om företaget, som funnits på orten under 1950-talet och Väsby framväxt som samhälle

har visats på diabilder. Cirkeldeltagarna har också ägnat ett studietillfälle åt Runby Nedra, alltså själva hembygdsgården, inklusive utställning, uthus och bodar.

ABF har bestått material i form av fotokopior, böcker och skrifter, vilket inte var planerat från början. Men vem tackar nej till generösa erbjudanden?

Hembygdscirkeln har haft ett tjugotal deltagare och pågår fortfarande i skrivande stund. Kanske fortsätter den i någon form till våren. Håll därför ögonen öppna för annons i Hembygden och lokaltidningen. Erbjudande om deltagande kommer att gå ut särskilt till dem som varit med under hösten.

Inga Lisa Gustafsson

Farmor's brudkista

I början av september 2002 hämtade vi en kista hos Anders Isaksson på Oxundavägen. Kistan ville han skänka till hembygdsföreningen.

Kistans historia är följande: Anders Isakssons farmor hette Anna Britta Andersdotter, född 6/9 1854. Hon gifte sig i Borås 1872 med Anders Petter Isaksson, född 9/11 1848. Kistan var Anna Andersdotters brudkista.

Anna och Anders Petter fick sju barn. Flera av dem dog i spanska sjukan. Josef Isaksson, född 1897, var en av dem som överlevde. 1926 var han förlovad och flyttade med sin fästmö till Stockholm, där han fått arbete. Vid flytten fick han kistan med sig. Sonen Anders Isaksson är född 1936 och Väsbybo sedan 1961. Han tog kistan från ett källarförråd hos föräldrarna och den har stått hos honom på Oxundavägen sedan dess.

Kistans mått: längd 94 cm, bredd 42 cm, höjd 45 cm. Kistan är sinkad, locket platt och färgen rödbrun. På baksidan finns fina gamla beslag med handsmidd järnspik. Beslagen fortsätter

på lockets insida och är fuffigt hopfogade så att skarven fungerar som gångjärn. Låset är gediget, men nyckeln är tyvärr borta. Inuti finns läddika (liten extra låda) på höger sida. Snöret på lockets insida är troligen original. Ovanpå kistlocket syns bokstäverna A B slingrade i varandra, till viss del bortnötta - möjligen AP Anna och Petter.

Vi tackar för gåvan och skall försöka ta hand om den på bästa sätt.

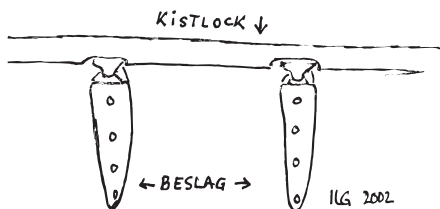
Allmänt om kistor:

Kistan har genom alla epoker, bortsett från vår egen tid, varit den allra vanligaste formen av förvarningsmöbel. Många finns bevarade. I ett hem hade man alltid flera kistor för olika ändamål. Främst förvarades kläder i dem. "Brudkistan" är en välkänd företeelse. Hade man en dotter, började man tidigt med att fylla en kista med de textilier, som behövdes i ett nybildat hushåll.

Kistan var ett personligt föremål och i de flesta fall märkta med ägarens initialer och det årtal, då ägaren fått kistan. Kistor med platt lock är typiska för Mellansverige, medan de sydsvenska kistorna har kupiga lock. Det var vanligt att pryda kistorna med målad dekor, blomsterkransar och blomsterslingor.

Inga Lisa Gustafsson

Faktauppgifter från "Allmogemöbler" av Jane Fredlund

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

JULMARKNAD
vid
HEMBYGDSGÅRDEN

Granförsäljning
Hantverk
Krukmakeri
Glögg mm

ILG 2001

Söndag 8 december kl 13 - 16

Hembygdsgården: Hagvågen2/Pukslagargatan

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

Grötfest
i
Ladugården
28 dec. kl 19.00

UNDERHÅLLNING
GRATISLOTTERI

Välkomna med anmälan till
Nora, tel 590 335 49 eller
Inga Lisa, tel 590 336 42 senast
20 december

Hembygdsgården: Hagvågen2/Pukslagargatan

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

Bronsålderns
bilder

ILG 2002

Sven-Gunnar Broström
berättar om

HÄLLRISTNINGAR

Söndag 26 jan kl 13.00 i ladugården
Diabilder, fri entré.

Hembygdsgården: Hagvågen2/Pukslagargatan

Upplands Väsby Hembygdsförening inbjuder:

BOKLOPPIS

lördagen den 15 februari
kl 13 - 15.

Romaner, deckare, spänning,
äventyr, barnböcker,
facklitteratur, bokpaket.

Alla böcker till billigaste pris, nytt och gammalt.

**Kom
och
fynda!**

Hembygdsgården: Hagvågen2/Pukslagargatan

Vem gick uppför trappan till vinden på Gottorp?

För att ge läsarna en så tydlig bild av händelseförloppet som möjligt, inleds artikeln med en platsbeskrivning och varför vi bodde där då.

Dit flyttade vi från Rönninge i Salem söder om Stockholm. Mina föräldrar kom till Torsåker i november 1925. Där skulle min far uppföra två monteringsfärdiga arbetarbostäder. En vid Ridhuset och en vid Stjärnborg. Arbetet tog ca 2 år och under den tiden fick han hyra den vitputsade stugan Gottorp som ännu ligger mellan parken Östholmen och sjön Fysingen. (Ca 400 met. SSV om slottet). Gottorp är i nutid förlängt på västra gaveln. När vi bodde där på 1920-talet fanns på den västra gaveln en trappa gjord av plankor fastspikad. Trappan ledde upp till en dörr av bräder vilken var ingång till den delvis oinredda vinden. Ytterdörren var försedd med ett lås av gammal typ som hade en stor nyckel på utsidan. Den fungerade som ett handtag. Längst bort var en liten kammare med fönster i östra gaveln. En liten järnspis var rummets värmekälla. Rummets dörr kunde låsas med ett enkelt lås med nyckel på utsidan och vred med spärr på insidan. (Rummet var troligen den gamla torpärmors "undantag" när sonen tagit över stället efter föräldrarna). Stugan hade sk brutet tak vilket ger bättre utrymme för en bostad på vinden. Den övriga vinden var oinredd utom att en tunn brädvägg var uppsatt mellan bjälklag och takstolarna längs norra takfallet. In, till den skrubben som på så sätt bildades ledde en enkel dörr av bräder försedd med hake.

Det var i februari 1926. Sjön var isbelagd. Marken var efter töväder mera isbelagd än snötäckt. Trappan upp till vinden knäppte och knakade när vi gick i den. I kammaren var sovplats för mor och vi tre pojkar 5, 11 och 13 ar. Jag var 11 år. Min far och en arbetskamrat sov nere i köket respektive kammaren.

Klockan var vid 9-tiden på kvällen. Vi ungar hade lagt oss och mor satt vid den tända fotogenlampan och lagade våra strumpor. Elden i den lilla spisen spred en skön värme. Ute var vädret lugnt. Da hördes det knakande ljudet av steg i trappan. Stegen går ända upp och dörren öppnades. Stegen går in till dörren i skrubben. Sedan är allt tyst. Min mor tar lampan från bordet öppnar kammardörren och lyser ut på vinden samt frågar "Är det du Gustav" (min far hette Gustav) men får inget svar. Hon noterar att skrubbdörren är stängd liksom ytterdörren. Inga steg hade hörts av någon som gick utför trappan. Inga ljud från några dörrar som stängts. Hon kom in i kammaren och stängde och reglade dörren noga och lade sig att sova. Följande morgon frågade hon far om han varit uppe på vinden under kvällen? Det hade han inte. Han var lika förvånad som vi över stegen i trappan.

Följande kväll upprepades ljuden av steg i trappan och knarrandet av dörren som öppnades och stegen in i skrubben. Precis som kvällen innan. Sedan blev det tyst.

Min mor vågade inte öppna dörren och lysa genom vår dörr utan tog ett vedträ och slog mot golvet ropandes på Gustav. Han sov tungt efter en arbetsam dag och vaknade ej. Några knarrade steg ut och nerför trappan hördes ej och inga ljud av dörrar som stängdes. Natten var tyst.

Nästa kväll hade min äldre bror bundit ett snöre i ytterdörrens insida och dragit det genom en springa emellan karm och dörr in i vår kammare. Där band han fast en pingla i snöret och hängde det över en krok i taket. Meningen var att pinglan skulle skramla om någon öppnade ytterdörren. Nyckeln i det låset tog mor in i kammaren. Nu kunde ingen öppna ytterdörren utifrån.

Sent den kvällen hördes det knarrande ljudet av steg i trappan. Några trevande skrapjud på

dörren där nyckeln brukade sticka ut, sedan blev allt tyst. Vid inget tillfälle hade hörts steg utför trappan. Lika så var förhållandet med dörrljuden som gav intrycket av att dörrar öppnats, men aldrig stängts. Både ytterdörr och skrubbdörr befanns alltid stängda.

Från den kvällen var tystnaden normal.

I var familj har vi aldrig trott på spöken. Men vad frambringade dessa ljud när vinterkylan ökade under kvällarna?

Att någon ville "spöka" och skrämmas kan uteslutas för vi var helt nyinflyttade. Vi kom direkt från Rönninge till Gottorp och kände inga människor i trakten.

Men vem gick upp men aldrig ner för trappan vid Gottorp?

Hugo Sabel

PS. Av samma utseende som Gottorp hade på 1920-talet, är den vitputsade ryttarstugan vid Sanda. (Nära Sista Styvern).

Ärtigt

Harry Sandberg (Ärtan) var ju som de flesta vet lite rund under fötterna ibland och han tackade inte nej när det bjöds. Vid ett tillfälle skulle han in till stan för att köpa skor, men kom hem utan dem. Då han blev tillfrågad varför, talade han om att han var van att gå till Dambergs för att få ett glas och vid det här tillfället var fötterna inställda på att vika av till vänster utanför Centralen och det blev automatiskt Damberg (och inga skor).

Lennart Hedlund

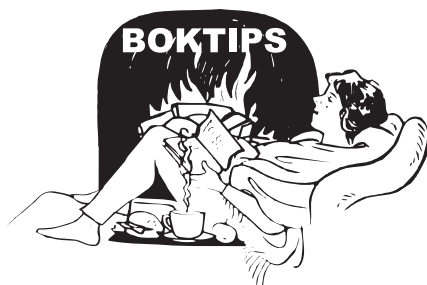
"Ärtan" Foto: Lennart Hedlund

Almqvistaren

Jag minns den ljuftva färden
till Lofö och Kungshatt.
Min hund sam med på fjärden
i knä jag höll min katt.

C J L Almqvist, ur Sesemana

Boktips

Geografiska namn i Upplands Väsby kommun heter det senaste tillskottet av böcker om Upplands Väsby.

Författare är Lars Erik Jansson och illustrationerna är gjorda av Barbro Bärning, båda väsbybor.

Boken har tillkommit för att bevara gamla geografiska namn i Ed, Fresta och Hammarby socknar. Författaren har inventerat namnen och återgett dem i enkla gårdskartor och beskrivande texter. Barbro Bärning tecknar ömsint hus och gårdar och låter teckningarna liva upp texten.

Många roliga fynd kan göras i texterna. Visste ni t.ex. att ett gammalt öknamn på innevånarna i Fresta är "Fresta flugor"? Var "lilla Kalles källa", "Kalaskulan", "Skrikstugan", "Gubbhagen" och "Broängen" har legat kan man också få reda på.

För den som är intresserad av äldre tiders benämningar på hus och platser är denna bok en guldgruva. Den finns att köpa i kommunens reception eller på biblioteket och priset är 125:-.

Inga Lisa Gustafsson

Ny lag om föreningens medlemsregister

En ny lag, som berör hembygdsrörelsen, trädde i kraft den 1 oktober 2001. Den kallas personuppgiftslagen och förkortas vanligen PUL. Den gäller alla personuppgifter, som direkt eller indirekt berör nu levande personer. Avsikten med lagen är att den skall skydda individens integritet.

Upplands Väsby Hembygdsförening är enligt uppgiftslagen skyldig att informera sina medlemmar om vilka uppgifter, som finns om dem i medlemsregistret. Registret innehåller uppgifter om namn, adress, postnummer, postadress, funktion i föreningen. Avsikten med medlemsregistret är föreningsadministration i form av kallelser och likande (utskick av medlemsblad).

Ansvarig för registret är Inga Lisa Gustafsson, tel. 590 33642. Meddela om du har några invändningar mot att förekomma i registret.

Styrelsen

Rune Sahlström var författare till artikeln om sommargudstjänsten i Hembygden nr 3. Tyvärr hade namnet fallit bort.

Jultävling

Vilken bok börjar så här?

Inledningen av en bok är mycket viktig – kanske det som läsaren kommer ihåg bäst och framför allt det som hjälper honom att komma vidare i läsningen.

I denna jultävling prövar vi Hembygdens läsares komihåg. Vi ger exempel på kända bokinledningar och tre alternativ att välja på. Svaren skall vara oss tillhanda senast den

30 december. Adress: ”Jultävling”, Hembygden, Upplands Väsby Hembygdsförening, Box 40, 194 41 Upplands Väsby. Bokpriser väntar!

1. I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.

- A. Första Mosebok
- B. Kristens resa av John Bunyan
- C. Lewis resa av Per Olov Enqvist

2. Jag föddes år 1632 i staden York och tillhör en aktad familj.

- A. Kameliadamen av Alexandre Dumas d.y.
- B. Robinson Crusoe av Daniel Defoe
- C. Den gudomliga komedien av Dante Alighieri

3. Han kom som ett yrväder en aprilafton och hade ett Höganäskrus i en svängrem runt halsen.

- A. Främlingen av Albert Camus
- B. Nu var det 1914 av Eyvind Johnson
- C. Hemsöborna av August Strindberg

4. Jag minns så väl dagen, mor gifte sig. Vi bodde båda hos en syster till henne i Norrköping.

- A. Mor gifter sig av Moa Martinsson
- B. Bröllopsresan av Knud Faldbakken
- C. Norrtullsligan av Elin Wägner

5. Det var en gång en pojke. Han var så där en fjorton år gammal, lång och ranglig och linhårig.

- A. Garp och hans värld av John Irving
- B. Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige av Selma Lagerlöf
- C. Prästungen av Göran Tunström

6. Det var en kall och klar dag i april och klockan slog tretton.

- A. Klockan klämtar för dig av Ernest Hemingway
- B. Varg-Larsen av Jack London
- C. 1984 av George Orwell

7. Eftersom jag tänkte bli författare hade jag börjat hugga pappersved i storskogen.

- A. Gårdfarihandlaren av Ivar Lo-Johansson
- B. Motorsågen av Nils Parling
- C. Lars Hård av Jan Fridegård

8. Ni känner inte till mig om ni inte har läst en bok som heter Tom Sawyers äventyr, men det gör detsamma.

- A. Youngblood Hawke av Herman Wouk
- B. Huckleberry Finn av Mark Twain
- C. De tre hemlösa av Dan Andersson

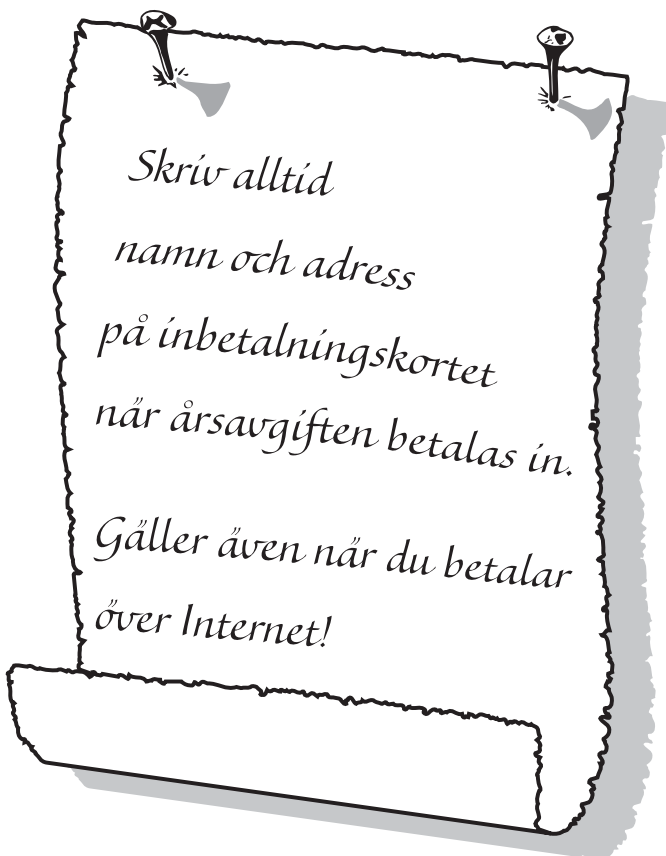
*Vill du ge bort ett medlemskap
i hembygdsföreningen?*

*Kontakta Inga Lisa Gustafsson
tel. 590 336 42*

Hembygdens redaktion
önskar alla läsare en
God Jul och
Ett Gott Nytt År

*Skriv alltid
namn och adress
på inbetalningskortet
när årsavgiften betalas in.
Gäller även när du betalar
över Internet!*

Hyr lokal med atmosfär!

Upplands Väsby Hembygdsförening erbjuder Nedre Runby gårds LADUGÅRD för fest, konferens, dop, minnesstund, årsmöte, kurser mm.

LADUGÅRDEN är en modernt utrustad och handikappvänlig lokal med plats för upp till 50 personer.

Tillgång till kök med utrustning för enklare förtäring finns.

LADUGÅRDEN kan hyras privat eller av organisation för enstaka tillfällen eller terminsvis för återkommande verksamhet. Dock ej för dans eller ungdomsfester.

LADUGÅRDEN ligger på bekvämt gångavstånd från pendeltåg vid Upplands Väsby Hembygdsförening, Hagvägen 2/Pukslagargatan, (Runby) Upplands Väsby. Det finns en stor gratis parkeringsplats i anslutning till lokalen och busshållplatsen finns 150 m från entrédörren.

LADUGÅRDEN kostar 550:- i hyra för enstaka sammankomster. Vid kortare sammankomst är timhyran 50:- per timme.

För terminshyra, var god ta kontakt med uthyrningsvärdinnan.

LADUGÅRDEN uthyres genom Nora Lundberg, tel. 08/ 590 335 49.

VÄLKOMNA.

Upplands Väsby Hembygdsförening.

Upplands Väsby Hembygdsförening
Box 40, 194 21 Upplands Väsby
Hembygdsgården: Hagvägen 2 / Pukslagargatan
Telefon 08-590 826 40
Postgirokonto 29 81 91-8

STYRELSE 2001-2002

	Telefon
Rune Sahlström, ordförande	590 335 58
Ulf Gustafsson, vice ordförande, boställsvärd	590 928 58
Gunilla Ahlberg, sekreterare	590 834 40
Inger Nyström, kassör	590 820 93
Inga Lisa Gustafsson, registrator	590 336 42
Klas Lundkvist, ledamot	590 936 81
Swenning Nilsson, ledamot	590 71159

Bengt Hedlund, kommunvald representant 590 304 95

ERSÄTTARE

Monica Berglind, Alf Björkman,
Arnold Härmark, Kerstin Kéry,
Annika Tingvall, Vivi Wallin

MEDLEMSBLADET HEMBYGDEN

Inga Engdahl, ansvarig utgivare	590 300 20
Inga Lisa Gustafsson	590 336 42
Carin Törner	590 870 69

REVISORER ORDINARIE

Lars Eklund
Göran Sandberg

ERSÄTTARE

Frank Granåker
Anette Ehrnholm

BOSTÄLLSVÄRDINNA

Nora Lundberg 590 335 49

Valberedning

Kerstin Hammarin, Harald Torkelsson, Anna-Liisa Bergman